

VÄLIKYSYMYKSIÄ 1/2011 vp

Kunnallisten lähipalvelujen turvaaminen

Eduskunnalle

Kaupunkien ja kuntien tehtävänä on järjestää keskeiset julkiset palvelut, kuten päivähoito, opetus, terveystalvelut ja vanhustenhoito. Kunnallinen itsehallinto puolestaan antaa ihmiselle mahdollisuuden vaikuttaa lähiyhteisönsä ja palvelujen kehittämiseen. Pääministeri Jyrki Kataisen hallitus on nyt heikentämässä näitä mahdollisuuksia kuntauudistuksellaan.

Hallituksen kaavailemat suurkunnat vieraannuttavat ihmiset päätöksenteosta. Hallituksen harjoittama suuruuden ihannoiti merkitsee tulevaisuutta, jossa tärkeät lähipalvelut ovat entistä kauempana ja jossa yhä harvempi päättää yhteisistä asioista. Aktiivisista, omasta lähiympäristöstään kiinnostuneista kuntalaisista ollaan tekemässä passiivisia palvelujen käyttäjiä.

Hallitus kertoo kuntauudistuksellaan käyvän sät kuntien hallintobyrokratian kimppepuun. Samoin pääministeri Jyrki Katainen on ilmoittanut, että kuntauudistus on tärkein keino julkisen talouden tasapainottamisessa. Tällainen yhtälö ei toimi. Siinä on perustavaa laatua oleva mittakaavavirhe.

Yleishallinnon osuus kuntatalouden kokonaismenoista on vain vajaat kolme prosenttia. Niistä säästämällä ei kuntataloutta vakauteta. Kuntaliitokset eivät myöskään automaattisesti vähennä palveluiden järjestämisen kustannuksia tai byrokratiaa. Suuremmissa kunnissa hallinnon osuus menoista on pieniä kuntia selvästi suurempi, ja tehdyt liitokset ovat poikkeuksetta merkinneet kustannusten nousua useiksi vuosiksi ennen ja jälkeen liitoksen. Siksi niiden pitää perustua aina kuntien omiin, huolellisesti valmisteltuihin pää-

töksiin. Keskusta ei vastusta vapaaehtoisia kuntaliitoksia, kun ne ottavat huomioon myös alueelliset erityispiirteet.

Tutkimukset ja tilastotkaan eivät anna hallituksen valitsemalle keskittämislinjalle juuri minäänlaista tukea, olipa kyse lähipalveluiden turvaamisesta, paikallisdemokratiasta tai kuntien taloudesta. Keskusjohtoisesti ja kaiken demokraattisen vaikuttamisen ehkäisevän, epärealistisen aikataulun puitteissa toteutettu kuntarakennuudistus nostaa kuntien toimintamenoja. Se ei nosta tuottavuutta, vaan heikentää sitä. Se tulee olemaan hallituksen laatikkoleikkien ja mielikuva-

politiikoinnin hinta. Vain koulumatkojen ajallisesta pituudesta säädetään laissa. Muiden palvelujen saatavuus vaarantuu. Hallituksen keskittämisläpitiikasta kärsivät ennen muuta kuntakeskuksen ulkopuolella asuvat ihmiset. Palvelujen keskittyessä esimerkiksi vanhusten on pakko muuttaa palvelujen perässä suurkuntien keskuksiin. Keskittämällä on vaikutusta myös kuntien työntekijöihin. Uhkana on työpaikan menetys tai kohtuuttoman pitkä työmatka.

Muutos aikaisempaan hallituksen läpitiikassa on se, että kuntakarttaa ollaan piirtämässä uudelleen pakolla. Keskusta vastustaa kuntien pakko-liitoksia. Pakolla toteutettuna kuntauudistus ei ole perustuslain kannalta ongelmaton. Aikaisemmin kuntalakia on valmisteltu parlamentaarisesti sekä kuntakenttää kuunnellen pyrkimyksenä mahdollisimman laaja yhteisymmärrys. Nyt hallitus piirittää kuntakartan virkamiehillä. Kuntalaisia ja kuntapäätäjiä kuullaan jälkikäteen, jos

silloinkaan. Miten näin voimakkaasti keskusjoh-toisesti toimien alueelliset erilaisuudet otetaan todellisuudessa huomioon ja miten kansalaisten ääni kuuluu uudistuksessa?

Kataisen hallituksen suunnitelmista puuttuu kuntapäätäjien sitouttaminen ja motivointi. Hallitus aliarvioi kaikkia kuntapäätäjiä, joiden on vaikea ymmärtää ja hyväksyä ylhäältä saneltua pakkoratkaisua. Hallitus sivuuttaa paikallisen asiantuntemuksen, joka on kunnallisen itsehal-linnon keskeinen voimavara. Hallituksen linja vaarantaa pitkäjänteisen kunnallishallinnon ja -palvelujen kehittämisen. Kuntapolitiikan pitää olla selkeää ja ennakoitavaa hallituksen kokoon-panosta riippumatta.

Kaupunkien ja kuntien päättäjät ovat pyytä-neet, ja syystäkin, työrauhaa viedä loppuun kun-ta- ja palvelurakenteissa käynnissä olevia uudis-tuksia. Keskusta on samaa mieltä. Nyt kunnissa on keskeytetty laajoja rakenteellisia uudistuksia ja alettu hätäisesti investoida kuntaliitosten pe-lossa. Hallituksen kuntapolitiikka luo kaaosta kuntakentälle. Sitä vastaan on noussut kapina-henkeä monissa kunnissa riippumatta kunnan koosta tai poliittisista voimasuhteista.

Kataisen hallitus on runnomassa kuntauudis-tusta kovalla kiireellä. Uusien kuntien pitäisi olla toiminnassa jo vuoden 2015 alusta. Jo sitä ennen

kunnille ollaan hallitusohjelman mukaan mää-räämässä lisävelvoitteita. Hallitus heikentää kun-tien taloutta leikkaamalla valtionosuuksia ja muuttamalla verotulojen tasausjärjestelmää. Nämä aiheuttavat veronkorotuspaineita etenkin niissä kunnissa, joissa veroprosentit ovat entises-täänkin korkeat. Hallitusohjelmassa hallitus lu-paa oikeudenmukaisuutta ja eheyttä, mutta toisin näyttää käyvän. Erot kuntien ja kuntalaisten vä-lillä kasvavat.

Keskusta tulee esittämään uutta lähipalvelula-kia, joka takaa ihmisten yhdenvertaisuuden lähi-palvelujen saamisessa kohtuullisessa ajassa koko maassa. Keskusta kantaa huolta siitä, mitä Katai-sen hallituksen epäselvä ja saneluun perustuva kuntapolitiikka aiheuttaa ihmisten lähipalveluil-le, ihmisten ja alueiden yhdenvertaisuudelle, kansalaisten osallistumiselle sekä omaehtoiselle kehittämistyölle kunnissa.

Edellä olevan perusteella ja Suomen perustus-lain 43 §:ään viitaten esitämme asianomaisen mi-nisterin vastattavaksi seuraavan välikysymyk-sen:

Miten hallitus aikoo turvata lähipalve-lut ja paikallisen vaikuttamisen mahdol-lisuudet kaikille ihmisille koko maassa?

Helsingissä 16 päivänä syyskuuta 2011

Mari Kiviniemi /kesk
Kimmo Tiilikainen /kesk
Mikko Alatalo /kesk
Sirkka-Liisa Anttila /kesk
Lasse Hautala /kesk
Antti Kaikkonen /kesk
Timo Kalli /kesk
Anne Kalmari /kesk
Elsi Katainen /kesk
Inkeri Kerola /kesk
Esko Kiviranta /kesk
Katri Komi /kesk
Timo V. Korhonen /kesk
Seppo Kääriäinen /kesk
Jari Leppä /kesk

Mika Lintilä /kesk
Markus Lohi /kesk
Eeva Maria Maijala /kesk
Aila Paloniemi /kesk
Mauri Pekkarinen /kesk
Arto Pirttilahti /kesk
Tuomo Puumala /kesk
Antti Rantakangas /kesk
Juha Rehula /kesk
Eero Reijonen /kesk
Markku Rossi /kesk
Simo Rundgren /kesk
Annika Saarikko /kesk
Mikko Savola /kesk
Juha Sipilä /kesk

VK 1/2011 vp — Mari Kiviniemi /kesk ym.

Ari Torniainen /kesk
Tapani Tölli /kesk

Mirja Vehkaperä /kesk
Anu Vehviläinen /kesk